

Het Mulier Instituut onderzoekt

SPORTVERENIGINGEN OVERLEVEN IN KRIMPREGIO'S

DOOR JANINE VAN KALMTHOUT (MULIER INSTITUUT)

Meer dan een derde van de Nederlandse gemeenten heeft te maken met een krimp van de bevolking. Wat betekent dat voor het voortbestaan van de sportverenigingen in deze gemeenten?

Veranderingen in de samenleving, zoals vergrijzing, ontgroening, individualisering en nieuwe sporten en manieren waarop mensen samen sporten, vragen om aanpassing van het sportaanbod. Deze uitdagingen zijn in het hele land te voelen, maar krijgen een extra dimensie in gebieden die te maken hebben met een krimpende bevolking. Als gevolg hiervan staan voorzieningen onder druk. Er zijn immers minder bewoners om van deze voorzieningen gebruik te maken. Daarnaast kunnen de voorzieningen niet meer bij de behoeften van de vergrijzende bevolking aansluiten. Dit kan als gevolg hebben dat voorzieningen moeten sluiten, waardoor de leefomgeving minder aantrekkelijk wordt. Ook sportvoorzieningen hebben hier mee te maken. Met name in het noorden en zuiden van Nederland vinden we krimp- en anticipeerregio's waar deze ontwikkeling speelt (figuur 1). Krimpregio's zijn gebieden waar sprake is van sterke bevolkingskrimp door ontgroening en vergrijzing. Gebieden waar nog geen substantiële bevolkingsdaling zichtbaar is, maar waar die zich wel op korte termijn aandient, worden anticipeergebieden genoemd.

Ontmoetingsplek

Voorzieningen waar mensen elkaar kunnen ontmoeten zijn van groot belang voor de leefbaarheid. De sportvereniging is zo'n voorziening waar diverse

groepen mensen samenkomen, als actieve deelnemer, als vrijwilliger in de sport en als toeschouwer. In kleine kernen zijn sportverenigingen vaak de laatste ontmoetingsplek die resteert nadat winkels en scholen zijn verdwenen. De sportvereniging neemt dan een belangrijke plek in binnen de lokale gemeenschap. Het voortbestaan van de vereniging ligt in de handen van de bewoners zelf. De vrijwillige inzet van de dorpsbewoners is de kracht van de sportvereniging. Maar die kracht wordt uiteindelijk ook ondermijnd door bevolkingskrimp en vergrijzing. Een manier om als sportvereniging lokaal van betekenis te blijven is om meer te zijn dan louter een sportvereniging die een sportactiviteit verzorgt. Zeker in de vergrijzende krimpgebieden is het van belang dat er aandacht is voor de in omvang toenemende groep ouderen. Deze groep wordt met de reguliere sportactiviteiten van een vereniging minder vaak bereikt. NOC*NSF promoot daarom de 'open club'-gedachte in krimpregio's, om sportverenigingen een sterkere positie te bezorgen en hiermee een grotere kans op voortbestaan te geven. Open sportclubs staan open voor wat leeft in hun omgeving. Ze spelen in op de (sport)behoeften van de leden, maar ook op de beweeg- en ontmoetingsbehoeften van de achterban van de leden en de buurtbewoners. Open clubs zijn dus vraaggericht en zorgen lokaal voor (sport)plezier, ontmoeting en participatie.

Uit onderzoek naar het wel en wee van sportverenigingen in krimpregio's blijkt dat in vergelijking met het Nederlands gemiddelde de sportverenigingen in krimp- en anticipeerregio's over het algemeen iets meer gesloten zijn (figuur 2). Clubs in groeiregio's vervullen vaker een bredere, open club-functie dan de clubs in de krimp- en anticipeerregio's.

Organisatiekracht

Over het algemeen is het zo dat clubs met een krachtige organisatie in staat zijn om aan een bredere functie en een meer open club te werken. Maar de organisatiekracht van verenigingen in krimp- en anticipeerregio's is nagenoeg vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde van sportverenigingen. Drie kwart van de clubs in krimpregio's en twee derde van de clubs in anticipeerregio's kent een krachtige organisatie en is goed in staat om sportaanbod voor (potentiële) leden te organiseren (figuur 3). Daarmee scoren ze zelfs iets beter dan de clubs in groeiregio's. Dat clubs in krimpgebieden tot nu toe de open club-gedachte wat minder omarmen dan landelijk heeft dus niet te maken met het feit dat ze over minder organisatiekracht beschikken. Dit betekent ook dat er in krimpgebieden een goede basis aanwezig lijkt om de open club-gedachte te versterken.

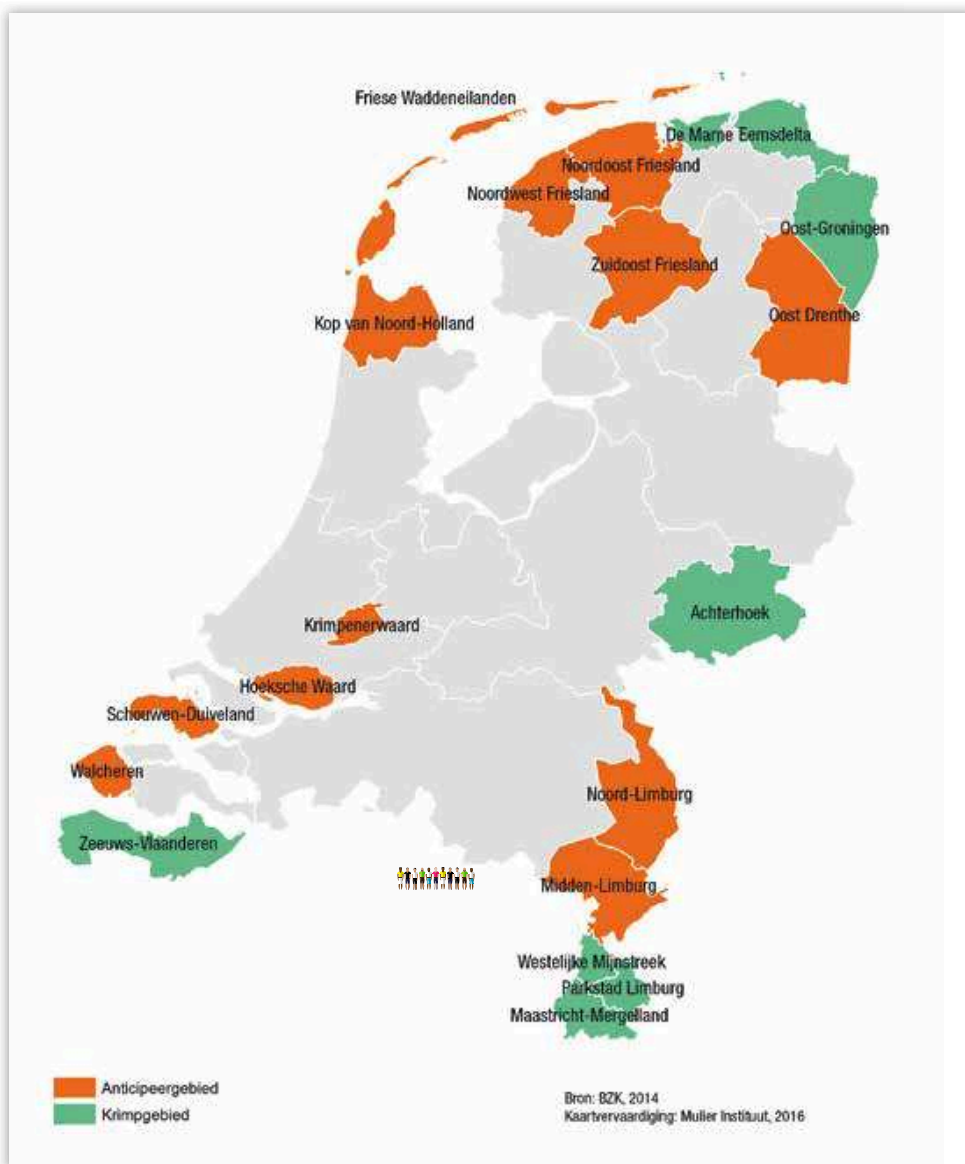
Overlevingskansen

Vooralsnog kennen krimp- en anticipeerregio's een sportinfrastructuur die niet onderdoet voor die van de rest van Nederland en krachtige sportverenigingen die aan de leefbaarheid bijdragen. De vraag is hoe deze sportinfrastructuur van krachtige sportverenigingen te borgen in de toekomst. Wellicht dat open clubs meer overlevingskansen hebben dan meer gesloten clubs. Dat weten we nu nog niet, maar dit kan in de tijd duidelijk worden met experimenten en onderzoek.

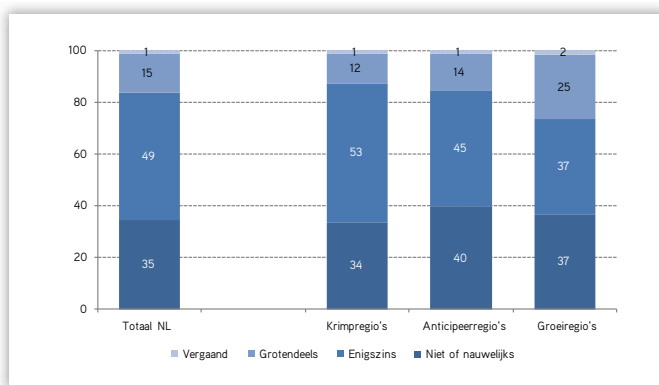

**KRIMPREGIO'S KENNEN EEN
SPORTINFRASTRUCTUUR DIE NIET
ONDERDOET VOOR DIE VAN DE REST VAN
NEDERLAND**

FIGUUR 1
KRIMP- EN ANTICIPEERGEBIEDEN IN NEDERLAND

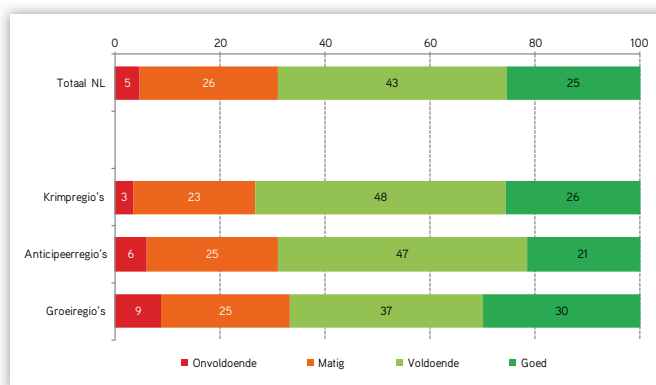

FIGUUR 2
MATE VAN OPEN CLUB NAAR TYPE REGIO (% VERENIGINGEN)

Bron: Mulier Instituut, Sport in transitieregio's 2017.

FIGUUR 3
ORGANISATIEKRACHT SPORTVERENIGINGEN (% VERENIGINGEN)

Bron: Mulier Instituut, Sport in transitieregio's 2017.